

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
DELEGATURA W KATOWICACH

LKA.410.15.2.2024

Wojciech Więclawik
Prezes Zarządu
CMC Poland Sp. z o.o.
ul. Józefa Piłsudskiego 82
42-400 Zawiercie

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/24/014 Programy wsparcia dla przedsiębiorstw energochłonnych

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	CMC Poland Sp. z o.o. ¹ ul. Józefa Piłsudskiego 82, 42-400 Zawiercie
Kierownik jednostki kontrolowanej	Wojciech Więclawik, Prezes Zarządu Spółki ² , od 1 września 2023 r. W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnił: Jerzy Kozicz, Prezes Zarządu, w okresie od 1 września 2007 r. do 31 sierpnia 2023 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	Wnioskowanie, wykorzystanie, rozliczanie pomocy publicznej otrzymanej na podstawie ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o systemie rekompensat dla sektorów i podsektorów energochłonnych ³ oraz w ramach innych programów wsparcia i jej wpływ na kształtowanie się wyników finansowych i wskaźników ekonomicznych beneficjenta
Okres objęty kontrolą	2019 – 2024 (I połowa) z uwzględnieniem dowodów sprzed i po tym okresie, o ile miały wpływ na ocenę kontrolowanej działalności.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ⁴
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach
Kontrolerzy	1. Tomasz Raszka, doradca ekonomiczny, upoważnienie do kontroli nr LKA/170/2024 z 25 lipca 2024 r. 2. Szymon Gruca, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/171/2024 z 25 lipca 2024. 3. Andrzej Ziaja, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/172/2024 z 25 lipca 2024.

(akta kontroli str. 1-3)

¹ Dalej także: „Spółka”.

² Dalej: „Prezes Zarządu”.

³ Dz. U. z 2024 r. poz. 1215, dalej „ustawa o systemie rekompensat”.

⁴ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: „ustawa o NIK”.

II. Ocena ogólna⁵ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia wnioskowanie, wykorzystanie oraz rozliczanie przez Spółkę otrzymanej pomocy publicznej w ramach udzielonego wsparcia dla przemysłu energochłonnego⁶.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Spółka spełniała kryteria uprawniające ją do uzyskania pomocy publicznej i będąc beneficjentem programów wsparcia wykorzystywała środki publiczne zgodnie z postanowieniami objętych kontrolą odpowiednio: decyzji⁷ Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki⁸ oraz umowy⁹ zawartej z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej¹⁰.

Spółka zadeklarowała we wnioskach prawdziwe dane warunkujące otrzymanie rekompensat i pomocy. W prawidłowy sposób udokumentowała poniesione wydatki. Weryfikator oraz biegły rewident w sporządzonych opiniach potwierdzili rzetelność danych przedstawionych przez Spółkę w złożonych wnioskach. Spółka w prawidłowy sposób rozliczyła się z otrzymanych środków w ramach ww. umowy oraz wywiązała się terminowo z obowiązków związanych z ciągłością produkcji, jak i obowiązków sprawozdawczych określonych w ww. decyzji Prezesa URE.

Spółka zrealizowała zobowiązania wynikające odpowiednio z decyzji i umowy objętych kontrolą, w tym wynikające z tzw. Planu zmniejszenia energochłonności przedsiębiorstwa.

Rentowność Spółki w okresie otrzymywania pomocy charakteryzowała się zmiennością, otrzymana pomoc publiczna przyczyniła się do utrzymania dodatniego wyniku finansowego (zysku).

Spółka podjęła działania mające na celu zmniejszenie jej energochłonności.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego kontrolowanej działalności

Opis stanu faktycznego

1. W okresie objętym kontrolą przeważającym przedmiotem działalności Spółki była produkcja surówki, żelazostopów, żeliwa i stali oraz wyrobów hutniczych o kodzie PKD 24.10.Z. Spółka była zatem uprawniona do ubiegania się o rekompensaty, o których mowa w ustawie o systemie rekompensat.

(akta kontroli str. 4-32)

2. Spółka w okresie od 1 stycznia 2019 r. do 30 czerwca 2024 r. złożyła siedem wniosków o pomoc publiczną w związku z zagrożoną rentownością i konkurencyjnością przedsiębiorstwa, wynikającą ze wzrostu cen energii elektrycznej i gazu, z tego: pięć wniosków do Prezesa URE (po jednym w latach 2020–2024) i dwa do NFOŚiGW (w 2023 r.). Spółka wnioskowała do Prezesa URE o pomoc publiczną w związku z przenoszeniem przez wytwórcę energii elektrycznej kosztów zakupu uprawnień do emisji, w rozumieniu ustawy z dnia 12 czerwca 2015 r. o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych¹¹, na ceny energii elektrycznej zużywanej do wytwarzania produktów w sektorach lub podsektorach

⁵ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁶ Szczegółowej kontroli poddano dwa wnioski o udzielenie pomocy publicznej, tj. wnioski Spółki skierowane w 2023 r. do Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki oraz do Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

⁷ Nr RS-2022/731/4/2023 z 31 października 2023 r.

⁸ Dalej „Prezes URE”.

⁹ Nr 0037/REK/II/2023 z 18 grudnia 2023 r.

¹⁰ Dalej „NFOŚiGW”.

¹¹ Dz. U. z 2023 r. poz. 589 ze zm., dalej „ustawa o systemie handlu uprawnieniami”.

energochłonnych. Do NFOŚiGW Spółka złożyła wnioski o pomoc publiczną w ramach przyjętego 3 stycznia 2023 r. przez Radę Ministrów programu rządowego pod nazwą „Pomoc dla sektorów energochłonnych związana z nagłymi wzrostami cen gazu ziemnego i energii elektrycznej w 2022 r.”¹² Do czasu zakończenia kontroli sześć wniosków zostało rozpatrzonych pozytywnie, jeden (złożony do Prezesa URE w 2024 r.) oczekiwał na rozpatrzenie.

W okresie objętym kontrolą, w wyniku pozytywnego rozpatrzenia sześciu wniosków Spółka otrzymała pomoc publiczną w łącznej kwocie 448 364,3 tys. zł, z tego:

- w wyniku decyzji Prezesa URE łącznie 261 242,6 tys. zł, odpowiednio tytułem rekompensaty: za 2019 r. 39 489,3 tys. zł, za 2020 r. 62 008,1 tys. zł, za 2021 r. 44 888,2 tys. zł, za 2022 r. 114 857,0 tys. zł;
- w wyniku zawartych umów z NFOŚiGW Spółka uzyskała pomoc publiczną w wysokości 187 121,7 tys. zł.

(akta kontroli str. 665-666)

3. Szczegółową kontrolą objęto dwa wnioski o udzielenie pomocy publicznej, tj.: wnioski Spółki skierowane w marcu 2023 r. do Prezesa URE i NFOŚiGW, na łączną kwotę (wnioskowaną) 294 195,0 tys. zł.

3.1. Na podstawie wniosku skierowanego 29 marca 2023 r.¹³ do Prezesa URE Spółka uzyskała pomoc publiczną w postaci rekompensaty¹⁴, z tytułu przenoszenia kosztów zakupu uprawnień do emisji w rozumieniu ustawy o systemie handlu uprawnieniami na wydatki poniesione na zakup energii elektrycznej do wytwarzania produktów w sektorach lub podsektorach energochłonnych. Rekompensaty obejmowały wydatki poniesione na zakup energii elektrycznej w 2022 r. Wysokość rekompensaty wyniosła 114 857,0 tys. zł, z czego kwota 105 283,6 tys. zł stanowiła rekompensatę obliczoną zgodnie z art. 7 ust. 1-3 ustawy o systemie rekompensat, a kwota 9 573,4 tys. zł stanowiła zwiększenie rekompensaty dokonane na podstawie art. 7a ust. 1 i art. 7b ww. ustawy. Spółka otrzymała ww. środki 14 listopada 2023 r.

(akta kontroli str. 35-37)

Z treści dokumentów załączonych przez Spółkę do ww. wniosku wynikało, że:

- 1) Spółka nie uzyskała innej pomocy publicznej, pomocy *de minimis* lub innego rodzaju finansowania pochodzącego z budżetu Unii Europejskiej, przyznanych na pokrycie tych samych kosztów kwalifikowanych, co objęte wnioskiem o rekompensatę¹⁵.
- 2) Wnioskiem objęto cztery instalacje: Stalownię elektryczną, Walcownię prętów, Walcownię wyrobów długich i Walcownię Morgana, dla każdej z nich Spółka posiadała ważne decyzje środowiskowe.
- 3) Spółka posiadała tytuł prawny do wskazanych instalacji¹⁶.
- 4) W Spółce wdrożono system zarządzania środowiskowego¹⁷.
- 5) Spółka nie była przedsiębiorstwem znajdującym się w trudnej sytuacji w rozumieniu komunikatu Komisji Europejskiej – Wytyczne dotyczące pomocy

¹² Uchwała Rady Ministrów nr 1/2023 ze zm.

¹³ Termin składania wniosków upłynął 31 marca roku następującego po roku kalendarzowym, za który były przyznawane rekompensaty. Na wezwanie URE z dnia 22 września 2023 r. złożony wniosek został uzupełniony 6 października 2023 r.

¹⁴ Decyzja Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki nr RS-2022/731/4/2023 z dnia 31 października 2023 r.

¹⁵ Co ustalono w oparciu o oświadczenie z 1 lutego 2023 r.

¹⁶ Zgodnie z danymi zawartymi w księgach wieczystych Spółka do 2089 r. jest użytkownikiem wieczystym nieruchomości, na których znajdują się wskazane instalacje.

¹⁷ Certyfikat ISO 14001:2015 ważny do 29 września 2026 r.

państwa na ratowanie i restrukturyzację przedsiębiorstw niefinansowych znajdujących się w trudnej sytuacji¹⁸.

(akta kontroli str. 54 -58)

- 6) Spółka nie zalegała z zapłatą podatków stanowiących dochód budżetu państwa i należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne¹⁹.

(akta kontroli str. 59-61)

- 7) Spółka posiadała decyzje udzielające pozwoleń zintegrowanego oraz decyzje udzielające pozwoleń na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza²⁰ dla każdej instalacji objętej wnioskiem.

(akta kontroli str. 56-57, 159-203)

- 8) Weryfikator wniosku dokonał sprawdzenia poprawności, wiarygodności i dokładności podanych w nim danych i uznał, iż „informacje te zostały przygotowane na podstawie przyjętej przez wnioskodawcę metodyki zbierania danych oraz są poprawne, wiarygodne i dokładne”²¹.

(akta kontroli str. 62-71, 382-394)

- 9) Wielkość całkowitych emisji bezpośrednich dla każdej z instalacji określono w następujący sposób²²: Stalownia elektryczna – 131,7 tys. t CO₂/rok; Walcownia prętów – 35,9 tys. t CO₂/rok; Walcownia wyrobów długich – 33,2 tys. t CO₂/rok; Walcownia Morgana – 29,8 tys. t CO₂/rok.

(akta kontroli str. 72-116)

- 10) Spółka przedłożyła Krajowemu Ośrodkowi Bilansowania i Zarządzania Emisjami raport korzystania ze środowiska za rok 2022²³.

(akta kontroli str. 204-381)

Instalacje, z których zużycie prądu zostało wskazane we wniosku o rekompensatę, zasilane były prądem o natężeniu 220kV i 110kV. Prąd zasilający przedmiotowe instalacje dostarczany był przez PGE Obrót SA. Faktury za dostawę prądu do Spółki były wystawiane w cyklu miesięcznym. Dodatkowo PGE Obrót S.A. w 2022 r. wystawiła dwie faktury korygujące ilość zużytej energii w miesiącu sierpniu. Instalacje wskazane we wniosku znajdowały się w grupie taryfowej A21. Łączna ilość energii elektrycznej dostarczona przez PGE Obrót SA do punktów poboru w ramach taryfy A21 w 2022 r. wyniosła 828,2 tys. MWh. We wniosku o rekompensatę Spółka wskazała zużycie energii elektrycznej w mniejszej wysokości, tj. 761,4 tys. MWh, ponieważ we wniosku nie ujęto zużycia prądu przez: budynki biurowo-administracyjne, zaplecze socjalno-bytowe, urządzenia instalacji strzępiarki, urządzenia transportu wewnątrz magazynowego, instalację gazów technicznych, urządzenia instalacji wykańczającej. Wymienione urządzenia były zasilane w ramach grupy taryfowej A21, jednak nie wchodziły one w skład instalacji wskazanych we wniosku o rekompensatę.

(akta kontroli str. 119-121, 128-132)

¹⁸ Dz. Urz. UE C 249 z 31.07.2014, str. 1 oraz Dz. Urz. UE C 224 z 08.07.2020, str. 2, co ustalono w oparciu o złożone oświadczenie z 1 marca 2023 r.

¹⁹ Zaświadczenie Naczelnika Pierwszego Mazowieckiego Urzędu Skarbowego nr 1471.4050.36394.2023 z dnia 26 stycznia 2023 r. i Zaświadczenie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Sosnowcu Inspektorat w Zawierciu nr 380371ZN23/0000028 z dnia 12 stycznia 2023 r.

²⁰ Oświadczenia Spółki z dnia 1 marca 2023 r. o aktualności dokumentów złożonych w latach ubiegłych; Metodyki zbierania danych oraz Decyzji Marszałka Województwa Śląskiego nr 2503/OS/2022 z dnia 22 lipca 2022 r. i nr 4038/OS/2022 z dnia 29 listopada 2022 r. (decyzje załączone do wniosku).

²¹ Weryfikator: TUV Rheinland Polska Sp. z o.o., Opinia wydana w dniu 28 marca 2023 r.– str. 10. Opinia ta została skorygowana dokumentem z dnia 9 października 2023 r.

²² Sprawozdanie z weryfikacji raportu dotyczącego poziomu działalności za rok 2022 r. Raport przekazano do weryfikacji w dniu 22 marca 2023 r.

²³ Dokument złożony 28 lutego 2023 r. na wezwanie URE o uzupełnienie złożonego wniosku.

Dla każdej instalacji określonej we wniosku wskazano punkty pomiarowe, na podstawie których określano wielkość zużycia energii elektrycznej. Dla instalacji Stalowni elektrycznej wskazano 10 punktów pomiarowych, dla instalacji Walcowni Prętów wskazano 19 punktów pomiarowych, dla instalacji Walcowni WYROBÓW DŁUGICH wskazano 12 punktów pomiarowych, a dla instalacji Walcowni Morgana 13 punktów pomiarowych.

(akta kontroli str. 133-134, 159-203)

Punktem początkowym instalacji Stalowni elektrycznej było miejsce wprowadzenia do instalacji złomu i dodatków stopowych. Końcowym punktem instalacji było miejsce przekazania stopu do chłodni lub walcowni. Głównymi elementami instalacji były: piec UHP, dwa piece kadziowe oraz dwie linie ciągłego odlewania stali. Do produkcji jako surowce główne używane były: złom oraz energia elektryczna, a jako surowce pomocnicze m.in.: gaz ziemny wysokometanowy, nawęglacze, surówka, elektrody i żelazostopy. Odpadami były m.in.: żużel, pył. Urządzeniami pomiarowymi były: liczniki energii elektrycznej, wagi, gazomierze.

Punktem początkowym każdej z instalacji: Walcowni Prętów, Walcowni WYROBÓW DŁUGICH i Walcowni Morgana był odpowiedni punkt wprowadzenia kęsów do pieca podgrzewania, a końcowym punktem instalacji był odpowiedni punkt przekazania produktu do miejsca magazynowania. Głównymi elementami każdej z tych instalacji były: piec grzewczy oraz zespół walcarek. Do produkcji jako surowce główne używane były: kęsy i energia elektryczna. Surowcem pomocniczym był gaz ziemny wysokometanowy. Odpadami były: wybraki, skrzepy, obcinki kęsów, zendra. Urządzeniami pomiarowymi były: liczniki energii elektrycznej i gazowe.

(akta kontroli str. 159-203)

Wielkość produkcji wyrobów objętych rekompensatami w 2022 r. przedstawiała się następująco: pręty walcowane na gorąco (ze stali o kodzie 24.10.6) 1 538,9 tys. Mg, stal węglowa 897,5 tys. Mg, stal wysokostopowa 579,5 tys. Mg, pręty walcowane płaskie (ze stali o kodzie 24.10.3) 22,1 tys. Mg.

(akta kontroli str. 38-53, 153-158)

Spółka wywiązywała się z obowiązku wynikającego z art. 12 ust. 1 ustawy o systemie rekompensat i w momencie zakończenia kontroli prowadziła produkcję w instalacjach, które uzyskały dofinansowanie na podstawie decyzji Prezesa URE z 31 października 2023 r.²⁴

(akta kontroli str. 395-432)

Spółka wywiązała się z obowiązku określonego w art. 12a ustawy o systemie rekompensat i ograniczyła emisję gazów cieplarnianych w rozumieniu art. 3 pkt 4 i 5 ustawy o systemie handlu uprawnieniami w rozumieniu art. 2 pkt 3 ustawy z dnia 20 maja 2016 r. o efektywności energetycznej²⁵ poprzez wykazanie, iż w okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2022 roku 254,5 tys. MWh energii elektrycznej²⁶, która została wprowadzona do sieci przesyłowej lub dystrybucyjnej, została wytworzona w źródłach odnawialnych²⁷. Sprawozdanie do URE przesłano 18 grudnia 2023 r.

(akta kontroli str. 433-447)

²⁴ Co potwierdzono w oparciu o zapisy w księgach rachunkowych Spółki oraz na podstawie sprawozdań GUS P-01.

²⁵ Dz. U. z 2024 r. poz. 1047.

²⁶ Co stanowi 33,43% ilości energii elektrycznej w odniesieniu do której Spółka uzyskiwała rekompensaty.

²⁷ Dokument potwierdzający umorzenie gwarancji pochodzenia wydany przez Towarową Giełdę Energii S.A. w dniu 1 lutego 2023 r. wskazuje na 22 gwarancje pochodzenia.

3.2. Spółka zawarła ze Skarbem Państwa – Ministrem Rozwoju i Technologii, reprezentowanym przez NFOŚiGW, w dniu 18 grudnia 2023 r. umowę²⁸, której przedmiotem było udzielenie Spółce pomocy finansowej w zakupie gazu i energii elektrycznej w roku 2023.

Umowa została zawarta na podstawie wniosku Spółki²⁹ złożonego w odpowiedzi na opublikowanie w dniu 25 października 2023 r. przez NFOŚiGW ogłoszenia o naborze wniosków na pomoc finansową w ramach Programu Rządowego pn. „Pomoc dla przemysłu energochłonnego związana z cenami gazu ziemnego i energii elektrycznej w 2023 r.”³⁰

(akta kontroli str. 448-458)

Spółka zwróciła się do NFOŚiGW z wnioskiem o pomoc zwiększoną. Z treści złożonego wniosku wynikało, że:

- 1) Spółka spełnia wszystkie wymogi pozwalające się jej ubiegać o pomoc, nie zachodzą wobec niej żadne przesłanki wykluczające ją z tej pomocy oraz nie znajduje się na liście podmiotów objętych sankcjami³¹,
- 2) Spółka otrzymała pomoc udzieloną zgodnie z sekcją 2.4 komunikatu Komisji Europejskiej „Tymczasowe kryzysowe i przejściowe ramy środków pomocy państwa w celu wsparcia gospodarki po agresji Rosji wobec Ukrainy”³² lub sekcją 2.4 komunikatu Komisji Europejskiej Tymczasowe kryzysowe ramy środków pomocy państwa w celu wsparcia gospodarki po agresji Rosji wobec Ukrainy³³, w tym z pomocą uzyskaną w ramach programu rządowego „Pomoc dla sektorów energochłonnych związana z nagłymi wzrostami cen gazu ziemnego i energii elektrycznej w 2022 r.” w wysokości 4 000,0 tys. euro³⁴,
- 3) 87% przychodów w ostatnim zamkniętym roku obrotowym³⁵ pochodziło z dwóch źródeł: produkcji surówki żelazostopów, żeliwa i stali (86%) oraz produkcji prętów ciągnionych na zimno (1%)³⁶, łączne koszty zakupu energii elektrycznej i gazu ziemnego stanowiły 6,53% wartości produkcji sprzedanej w 2021 roku³⁷, wskaźnik EBITDA z okresu kwalifikowalnego stanowił 14,42% wskaźnika EBITDA z okresu referencyjnego³⁸, wartość kosztu kwalifikowanego Spółka określiła na kwotę 224 172,4 tys. zł, a maksymalną dopuszczalną kwotę pomocy na kwotę 179 338,0 tys. zł,

²⁸ Nr 0037/REK/II/2023.

²⁹ Numer kontrolny wniosku przedstawionego do kontroli: 1887597, numer wniosku 0037/REK/II/2023 zaczerpnięty z Formularza rozliczenia pomocy.

³⁰ <https://www.gov.pl/web/nfosigw/ogloszenie-o-naborze-wnioskow-2023>.

³¹ Lista prowadzona przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji na podstawie ustawy z dnia 13 kwietnia 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach w zakresie przeciwdziałania wspieraniu agresji na Ukrainę oraz służących ochronie bezpieczeństwa narodowego (Dz. U. z 2024 poz. 507).

³² Dz. Urz. UE C 101 z 17.03.2023, str. 3.

³³ Dz. Urz. UE C 131 z 24.03.2022, str. 1 ze zm.

³⁴ Pomoc udzielona przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w dniu 9 marca 2023 r. o równowartości 4 000,0 tys. euro (18 734,4 tys. zł)

³⁵ Rok obrotowy w Spółce obejmuje okres od 1 września do 31 sierpnia.

³⁶ Podklasy PKD odpowiednio: 24.10.Z i 24.31. Informacja ta została potwierdzona przez biegłego rewidenta w raporcie z usługi atestacyjnej. Biegły stwierdził: „Na podstawie wykonanych procedur, naszym zdaniem, Informacja Beneficjenta została sporządzona, we wszystkich istotnych aspektach, zgodnie z Programem i Uchwałą i nie zawiera istotnego zniekształcenia.” Raport z dnia 3 listopada 2023 r. sporządzony przez Deloitte Audit sp. z o.o. sp.k.

³⁷ Wartość produkcji sprzedanej w 2021 r. wyniosła 4 812 053,9 tys. zł, a koszty zakupu energii elektrycznej i gazu wyniosły 314 256,9 tys. zł.

³⁸ Wartość wskaźnika EBITDA w roku 2021 – 876 872,5 tys. zł; wartość wskaźnika EBITDA w roku 2023 – 126 438,3 tys. zł.

- 4) Spółka nie zalegała z zapłatą podatków stanowiących dochód budżetu państwa, ani z zapłatą należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne³⁹,
- 5) biegły rewident sporządził raport z usługi atestacyjnej⁴⁰.

(akta kontroli str. 459-471, 474-480)

W dniu 28 grudnia 2023 r. Spółka otrzymała pomoc finansową w wysokości 173.076,0 tys. zł, co stanowiło równowartość 40 000,0 tys. euro obliczoną w oparciu o średni kurs ogłoszony przez Narodowy Bank Polski z dnia zawarcia umowy o udzieleniu pomocy.

(akta kontroli str. 481)

4. W formularzu rozliczenia pomocy⁴¹ złożonym 29 marca 2024 r., Spółka skorygowała (w porównaniu do wniosku o pomoc) stosunek wskaźnika EBITDA z okresu kwalifikowalnego do okresu referencyjnego⁴², zmniejszyła wolumen zużytej energii elektrycznej w roku 2023⁴³, zmniejszyła wartość kosztu kwalifikowanego do kwoty 210 484,1 tys. zł oraz maksymalną dopuszczalną kwotę pomocy do 168 387,3 tys. zł.

(akta kontroli str. 482-501)

Załącznikami do formularza rozliczenia pomocy były: plan zmniejszenia energochłonności przedsiębiorstwa, pełnomocnictwo do reprezentowania wnioskodawcy w zakresie złożenia formularza rozliczenia pomocy, raport niezależnego biegłego rewidenta z wykonania usługi atestacyjnej, zestawienie dowodów księgowych potwierdzające poniesienie w okresie kwalifikowanym kosztów ujętych we wniosku oraz sprawozdaniu, sprawozdanie przedstawiające przyjęte założenia, wykorzystane dowody i dokonane obliczenia spełniania kryteriów i warunków dla udzielenia pomocy zwiększonej.

(akta kontroli str. 502-634)

W związku z wezwaniem Spółki przez NFOŚiGW do uzupełnienia przedłożonego formularza rozliczenia pomocy, Spółka dodatkowo przedłożyła wymagany załącznik prezentujący koszty niekwalifikowane w cenie brutto zakupu energii elektrycznej i gazu ziemnego.

(akta kontroli str. 635-641)

Po wprowadzeniu w maju 2024 r. zmian do formularza rozliczenia pomocy, wartości przewidywane zmieniono na wartości rzeczywiste, w związku z tym wykazaną pierwotnie przez Spółkę ilość zużytej energii elektrycznej w roku 2023 zmieniono na 731,8 tys. MWh, a ilość gazu ziemnego na 572,0 tys. MWh.

Do obliczenia wielkości pomocy przyjęto 70% zużycia energii elektrycznej i gazu ziemnego w 2021 r., czyli 567,9 tys. MWh energii elektrycznej i 415,1 tys. MWh gazu ziemnego⁴⁴.

³⁹ Do wniosku załączono odpowiednie zaświadczenie Naczelnika Pierwszego Mazowieckiego Urzędu Skarbowego Nr 1471.4050.434663.2023 z 29 września 2023 r. oraz zaświadczenie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Nr 380371ZN23/0001231 z 12 października 2023 r.

⁴⁰ Z datą 3 listopada 2023 r.

⁴¹ Do kontroli przedstawiono dwa formularze rozliczenia pomocy. Pierwszy złożony w dniu 29 marca 2024 r. o numerze technicznym 2286251, i drugi złożony 17 maja 2024 r. o numerze technicznym 2488478.

⁴² Z uwagi na fakt, iż rok obrotowy Spółki rozpoczyna się 1 września wskaźnik EBITDA za lata 2021 i 2023 określono na podstawie sprawozdania o przychodach, kosztach i wyniku finansowym oraz o nakładach na środki trwale przygotowywane na potrzeby GUS za lata: 2021 i 2023 (Formularz F-01/I-01). Wskaźnik EBITDA z okresu kwalifikacyjnego określony został na poziomie 9,49% wskaźnika EBITDA z okresu referencyjnego. Wysokość wskaźnika w okresie referencyjnym się nie zmieniała, ale spadła wysokość wskaźnika w okresie kwalifikowalnym do 83 220,0 tys. zł.

⁴³ We wniosku z listopada 2023 r. szacowaną ilość zużytej energii elektrycznej określono na 738,5 tys. MWh, a w ostatecznym formularzu rozliczenia pomocy ilość zużytej energii elektrycznej określono na 731,8 tys. MWh.

⁴⁴ W roku 2021 Spółka zużyła 811,3 tys. MWh energii elektrycznej oraz 593,0 tys. MWh gazu ziemnego.

Średnia cena energii elektrycznej za MWh w roku 2021 wyniosła 331,30 zł, a w roku 2023 – 577,28 zł. Średnia cena gazu ziemnego za MWh w roku 2021 wyniosła 76,66 zł, a w roku 2023 – 512,13 zł.

Średnia cena energii elektrycznej zawierała koszty jej nabycia. Nie obejmowała: podatku VAT, kosztów świadectw pochodzenia, opłat ponoszonych z tytułu przesyłu i dystrybucji⁴⁵, innych niekwalifikowanych kosztów, do których zaliczono: koszty dystrybucji z faktur kompleksowych, opłaty jakościowej i mocowej, kosztów niezbilansowania dostaw energii elektrycznej.

Ustalając średnią cenę energii elektrycznej Spółka uwzględniła podatek akcyzowy, gdyż posiada koncesję na obrót i dystrybucję energii elektrycznej oraz paliw gazowych⁴⁶.

Średnia cena gazu ziemnego zawierała koszty nabycia gazu na potrzeby własne⁴⁷. Nie zawierała: podatku VAT, kosztów świadectw pochodzenia, opłat ponoszonych z tytułu przesyłu i dystrybucji. Ustalając średnią cenę gazu ziemnego Spółka uwzględniła podatek akcyzowy.

(akta kontroli str. 623-634, 637-641, 647, 650-653)

Biegły rewident w raporcie z 21 marca 2024 r. stwierdził, iż przyjęte założenia, wykorzystane dowody oraz dokonane obliczenia w zakresie poniesionych kosztów zakupu energii elektrycznej i gazu ziemnego oraz wykazanego wskaźnika EBITDA w 2021 i 2023 r., a także dowody spełnienia warunków i kryteriów udzielenia pomocy zostały sporządzone, we wszystkich istotnych aspektach, zgodnie z Podstawą Sporządzenia.

(akta kontroli str. 612-617, 642-646)

Badaniu poddano wszystkie faktury wystawione w kwietniu 2023 r. za energię elektryczną⁴⁸ i za gaz ziemny⁴⁹. Ustalono, iż dane przedstawione w zestawieniu dowodów księgowych potwierdzających poniesienie kosztów są zgodne z informacjami znajdującymi się w skontrolowanej próbie faktur.

(akta kontroli str. 650-653)

Ostateczne rozliczenie pomocy nastąpiło w dniu 11 czerwca 2024 r., kiedy to Spółka dokonała przelewu (na konto NFOSiGW) kwoty 4 845,0 tys. zł, z czego kwota 4 688,7 tys. zł stanowiła zwrot środków otrzymanych w nadmiernej ilości, a kwota 156,3 tys. zł stanowiła należne odsetki od należności głównej, naliczone od dnia przelania środków na rzecz Spółki do dnia zwrotu środków otrzymanych w nadmiernej ilości.

(akta kontroli str. 654)

Spółka umieściła na własnej stronie internetowej informację o otrzymaniu pomocy. Informacja ta widniała na stronie internetowej do dnia zakończenia czynności kontrolnych w Spółce.

(akta kontroli str. 901)

5. W trakcie składania wniosków o przyznanie rekompensat w oparciu o ustawę o systemie rekompensat Spółka nie napotkała żadnych barier organizacyjno-technicznych. Natomiast w procesie składania wniosku do NFOSiGW w 2023 r., jak wyjaśnił Dyrektor ds. Energetycznych⁵⁰, przeszkodą techniczną był brak możliwości

⁴⁵ Opłaty te są ponoszone przez Spółkę na podstawie odrębnych umów.

⁴⁶ Stanowisko to jest zgodne z opinią Ministerstwa Rozwoju i Technologii wyrażoną w piśmie z dnia 12 czerwca 2024 r. (znak pisma: DIP-IX.400.9.2024).

⁴⁷ Część zakupionego gazu ziemnego była przez Spółkę odsprzedawana.

⁴⁸ 19 faktur na łączną kwotę brutto 54 336,8 tys. zł.

⁴⁹ Jedną fakturę nr 0423GAE001F45 na kwotę brutto 30 373,7 tys. zł.

⁵⁰ W piśmie znak CMCP/KWY/2024/08/00107 z 7 sierpnia 2024 r.

dołączania kolejnych załączników do wniosku w Generatorze wniosków o dofinansowanie. Załączniki, których nie udało się załączyć w Generatorze, Spółka przesłała na uzgodniony z NFOŚiGW adres mailowy.

(akta kontroli str. 656)

6. W §1 ust. 2 pkt 6 umowy zawartej z NFOŚiGW Spółka, jako beneficjent pomocy oświadczyła, że wydatki inwestycyjne wynikające z Planu zmniejszenia energochłonności przedsiębiorstwa⁵¹, będą stanowić co najmniej 30% przyznanej pomocy. W ww. Planie wymieniono 10 przedsięwzięć ograniczających energochłonność przedsiębiorstwa (nazwanych scenariuszami), z których następnie zarekomendowano pięć⁵², których łączny koszt wyniósł 77,8 mln zł (ponad 30% przyznanej pomocy).

(akta kontroli str. 450, 597-600)

Jak wyjaśnił Prezes Zarządu⁵³, co do zasady Spółka realizowała opisane w planie rekomendowane scenariusze zgodnie z harmonogramem, przy czym były pewne nieznaczne odchylenia, które dotyczyły kroków pośrednich w realizacji tych scenariuszy. W jego ocenie, Komisja Europejska i ustawodawca krajowy pozostawili beneficjentom pomocy możliwość realizacji inwestycji efektywnościowych w sposób elastyczny, gdyż na wykonanie ww. Planu, poza czynnikami technicznymi np.: postępowaniem technologicznym, wpływ mogą mieć również uwarunkowania rynkowe, w tym zmiany cen czy dostępności urządzeń i terminów realizacji dostaw.

W latach 2019-2024 Spółka zrealizowała działania polegające na: modernizacji ciągu transportowego oraz optymalizacji procesu sterowania piecem pokrocznym dla stosowania tzw. hot chargingu, wymianie silnika wentylatora wyciągowego gazów z pieca łukowego, kompensacji mocy biernej SVG na zasilaniu pieca łukowego. Koszty przedmiotowych działań wyniosły 20 636,0 tys. zł, a oszczędność 1 467,3 toe⁵⁴.

(akta kontroli str. 660-663)

7. Łączna wartość otrzymanej przez Spółkę pomocy publicznej wyniosła 448 364,3 tys. zł, z tego: 39 489,3 tys. zł w roku 2020, 62 008,1 tys. zł w roku 2021, 44 888,2 tys. zł w roku 2022, 301 978,7 tys. zł w roku 2023.

(akta kontroli str. 665-666)

Koszty⁵⁵ poniesione przez Spółkę na zakup energii elektrycznej i gazu ziemnego w roku 2021 wyniosły odpowiednio: 328 311,0 tys. zł i 48 214,6 tys. zł. W 2023 r. koszty te wzrosły do 493 808,8 tys. zł w przypadku energii elektrycznej i 299 422,7 tys. zł w przypadku gazu ziemnego. Tak więc wartość pomocy w 2021 roku stanowiła 16,5% ogólnego kosztu zakupu w energii elektrycznej i gazu ziemnego, a w roku 2023 38,0%.

Jak wyjaśnił Prezes Zarządu⁵⁶: „Wzrost cen energii i gazu spowodował znaczący wzrost kosztów produkcji w spółce w okresie po wybuchu wojny w Ukrainie. Dla przedsiębiorstwa energochłonnego, takiego jak CMC, zarówno koszty energii

⁵¹ Opracowanego przez Spółkę i przedstawionego jako załącznik do Formularza rozliczenia pomocy, zwanego dalej: „Planem zmniejszenia energochłonności”.

⁵² Rozbudowa sieci parowej o nowe odbiory poszerzony o wykonanie dwóch dodatkowych źródeł ciepła odpadowego z pieców walcowniczych, wymiana sprężarek wraz z instalacją sterownika nadrzędnego, montaż instalacji fotowoltaicznej, – montaż instalacji fotowoltaicznej na gruncie, modernizacja pompowni centralnej.

⁵³ W piśmie z 18 września 2024 r.

⁵⁴ Tona oleju ekwiwalentnego (toe) – jest to energetyczny równoważnik jednej metrycznej tony ropy naftowej o wartości opałowej równej 10 tys. kcal/kg. 1 toe = 11,630 MWh = 41,868 GJ.

⁵⁵ Podane koszty obejmują wszelkie koszty związane z zakupem: energii elektrycznej, dystrybucją, przesyłem, opłaty mocowe i jakościowe i inne poniesione przez spółkę we wskazanych latach, również faktury korygujące. Jednak wartość faktur korygujących jest nieznacząca.

⁵⁶ W piśmie z 24 września 2024 r.

elektrycznej jak i gazu są kluczowymi elementami kosztów. Koszt energii elektrycznej zużytej w produkcji stali w procesie produkcyjnym wzrósł o 221% porównując koszt z roku 2023 do kosztu z roku 2019. W 2019 r. koszt energii zużytej na produkcję jednej tony stali wyniósł 84 zł. Ten sam koszt w 2023 r. wzrósł do 270 zł. Koszt gazu ziemnego zużytego w procesie produkcji wyrobu finalnego np. pręta żebrowanego w procesie walcowniczym wzrósł o 558% porównując koszt z roku 2023 do kosztu z roku 2019. W 2019 r. koszt gazu ziemnego zużytego do produkcji jednej tony pręta żebrowanego wyniósł 36 zł. W 2023 r. ten sam koszt wyniósł 237 zł. Powyższe wzrosty kosztów produkcji wpłynęły znacząco na rentowność spółki i generowanie straty z bieżącej działalności operacyjnej w roku 2023 i 2024 (licząc bez uwzględnienia pomocy publicznej)”.

(akta kontroli str. 798-799)

W okresie objętym kontrolą⁵⁷ Spółka wykazała następujące przychody netto ze sprzedaży i zrównane z nimi: w 2020 r. 2 734 254 tys. zł, w 2021 r. 4 147 143 tys. zł, w 2022 r. 7 220 637 tys. zł, w 2023 r. 5 694 552 tys. zł. Koszty działalności operacyjnej w tych latach wyniosły odpowiednio: 2 668 237 tys. zł, 3 737 037 tys. zł, 6 007 276 tys. zł, 5 606 251 tys. zł. Zysk ze sprzedaży wyniósł zatem, odpowiednio: 65 917 tys. zł, 410 105 tys. zł, 1 213 361 tys. zł i 88 301 tys. zł. Wynik finansowy Spółki był dodatni i wynosił w poszczególnych latach: w 2020 r. 86 309,0 tys. zł, w 2021 r. 382 087,0 tys. zł, w 2022 r. 963 226,0 tys. zł, w 2023 r. 96 774,0 tys. zł.

(akta kontroli str. 686, 733, 781 - 789)

Spośród wskaźników płynności dwa przekraczały optymalne (przyjmowane w literaturze) poziomy: wskaźnik płynności bieżącej CR⁵⁸ i wskaźnik płynności szybkiej QR⁵⁹. Trzeci wskaźnik - płynności gotówkowej C_{SH}R⁶⁰ znajdował się na poziomie niższym niż optymalny.

Wzajemna relacja między wskaźnikami rentowności w latach 2019-2023 kształtowała się w taki sposób, że wskaźnik rentowności kapitału własnego ROE⁶¹ był większy niż wskaźnik rentowności aktywów ROA⁶², a ten z kolei był większy niż wskaźnik rentowności sprzedaży ROS⁶³. Ponadto, wielkość wskaźnika rentowności kapitału własnego przekraczała poziom inflacji z wyjątkiem roku 2023⁶⁴. W roku 2023 wskaźniki te spadły po okresie wzrostu w latach 2020 – 2022.

Jak wyjaśnił Prezes Zarządu⁶⁵, „otrzymana pomoc publiczna umożliwiła spółce możliwość konkurowania z tanim importem przy utrzymaniu dodatnich wskaźników rentowności. (...) Znaczny wzrost kosztów energii elektrycznej oraz gazu, jak również innych kosztów wpłynął na znaczny wzrost kosztów prowadzonej działalności. Dodatkowo spadek popytu na produkty, a co za tym idzie spadek cen spowodowały łącznie spadek rentowności prowadzonej działalności. Jednym z elementów powodującym spadek popytu na produkty oraz spadek cen jest wojna na Ukrainie,

⁵⁷ Uwaga: rok obrachunkowy w Spółce rozpoczyna się w dniu 1 września. Wszystkie dane i wskaźniki wymienione w tym punkcie podane są wg stanu na dzień 31 sierpnia każdego roku (dzień zakończenia roku obrachunkowego). Dane za pierwsze półrocze 2024 r. przedstawione są w oparciu o dane przedstawione przez Spółkę.

⁵⁸ Aktywa bieżące/Zobowiązania bieżące. W całym okresie obejmującym lata 2019-2024 zamykał się w przedziale od 3,03 do 7,02. Jako optymalny poziom przyjmuje się wartość między 1,2 a 2.

⁵⁹ (Aktywa bieżące-Zapasy-Rozliczenia międzyokresowe)/Pasywa bieżące. W całym okresie obejmującym lata 2019-2024 zamykał się w przedziale 1,57 – 3,19. Przyjęta w literaturze górna granica wskaźnika to 1,2.

⁶⁰ Środki pieniężne/Pasywa bieżące. W całym okresie obejmującym lata 2019-2024 zamykał się w przedziale 0,02 – 0,17. Przyjęta w literaturze górna granica wskaźnika to 0,2.

⁶¹ Wynik finansowy $\times 100\%$ /Kapitał własny.

⁶² Wynik finansowy $\times 100\%$ /Aktywa ogółem. Wskaźnik rentowności aktywów ROA notował wartości dodatnie w przedziale od 1,22% do 19,63%.

⁶³ Wynik finansowy $\times 100\%$ / Przychody ze sprzedaży. Wskaźnik rentowności sprzedaży ROS przyjmował wartości dodatnie w przedziale od 1,7% do 13,34%.

⁶⁴ W całym okresie obejmującym lata 2019-2024. Poziom stopy inflacji ustalony na lata 2019 – 2023.

⁶⁵ W piśmie z 24 września 2024 r.

a co za tym idzie wzrost kosztów surowców, w tym gazu i energii elektrycznej w całej Europie. Wzrost inflacji spowodowany wzrostem kosztów surowców, następnie wzrost stóp procentowych spowodował dekonjunkturę na rynku stali. Poprzedzający ten spadek, okresowy wzrost wartości rentowności w latach 2020 oraz 2022 był krótkoterminowym skutkiem pandemii COVID-19, która doprowadziła do czasowego zakłócenia łańcuchów dostaw stali do UE z Azji oraz innych terenów poza EU. Sytuacja ta była jednak jednorazowa, co pokazują spadki wskaźników rentowności w kolejnych latach.”

(akta kontroli str. 781-783, 799, 803)

Wskaźniki sprawności działania czyli: wskaźnik cyklu regulowania należności w dniach DSO⁶⁶, wskaźnik cyklu obrotu zapasami w dniach DSI⁶⁷, wskaźnik obrotu majątkiem trwałym⁶⁸, przez cały okres objęty kontrolą znajdowały się na poziomach, które odbiegały od wartości przyjętych za optymalne.

W okresie objętym kontrolą Wskaźnik wydajności pracy⁶⁹ wahał się między 1 184 617 a 2 812 870.

Spśród wskaźników wypłacalności wartość wskaźnika ogólnego zadłużenia DR⁷⁰ nie przekroczyła wartości 0,57. Natomiast wskaźnik zadłużenia długoterminowego⁷¹ nie przekroczył wartości 0,33.

Reguły bilansowe: zarówno złota⁷² jak i srebra⁷³ utrzymywały się powyżej ogólnie przyjętych poziomów.

Odnosząc się do poziomów poszczególnych ww. wskaźników Prezes Zarządu stwierdził⁷⁴: „Przytoczone (...) poziomy wskaźników są poziomami średnimi dla wszystkich branż, niezależnie od skali prowadzonej działalności i cyklu koniunkturalnego (...). CMC prowadzi długoterminową konserwatywną politykę zarządzania płynnością oraz poziomem zadłużenia, co uznaje za adekwatne do obecnej sytuacji rynkowej. Spółka utrzymuje wskaźniki płynności na poziomach adekwatnych do skali prowadzonej działalności, przyjętej strategii biznesowej, momentu w cyklu koniunkturalnym, branży w której działa, jak również wewnętrznej polityki spółki, jak i grupy CMC. Spółka od lat przeznacza swoje własne środki na prowadzone inwestycje kapitałowe oraz inwestycje w majątek obrotowy ograniczając jednocześnie wypłaty ewentualnych dywidend dla właściciela. Jest to zamierzona polityka Grupy CMC stawiającej na rozwój, m.in. poprzez wzrost organiczny. Ograniczenie finansowania zewnętrznego zmniejsza ryzyko niewypłacalności w okresach cyklicznej dekonjunktury, a także zwiększa możliwości rynkowe spółki poprzez wzrost tzw. standingu finansowego. Inne podmioty na rynku produkcji stali w Polsce przyjmują różne, całkiem skrajne polityki w tym zakresie (...).”

⁶⁶ $(\text{Przeciętny stan należności} / \text{Przychody ze sprzedaży}) \times \text{liczba dni badanego okresu}$. Wskaźnik cyklu regulowania należności w dniach DSO w latach 2019-2024 znajdował się w przedziale od 50,56 dni do 78,98 dni. Przyjmuje się, że wartość optymalna tego wskaźnika mieści się w przedziale 37-52.

⁶⁷ $(\text{Przeciętny stan zapasów} / \text{Przychody ze sprzedaży}) \times \text{liczba dni badanego okresu}$. Wskaźnik DSI zgodnie z wyjaśnieniami Spółki „powinien odnosić się do kosztów sprzedanych produktów, a nie do przychodów, i tak też został policzony”. Wskaźnik cyklu obrotu zapasami w latach 2019 – 2024 znajdował się w przedziale od 60-117,76 dni. Przyjmuje się, że wartość optymalna tego wskaźnika mieści się w przedziale 37-52.

⁶⁸ $\text{Przychody ze sprzedaży} / \text{Średni stan środków trwałych}$. Wskaźnik obrotu majątkiem trwałym w latach 2019 – 2024 znajdował się w przedziale od 3,97 do 8,57. Przyjmuje się, że wartość optymalna tego wskaźnika wynosi ok. 1,6.

⁶⁹ $\text{Przychody ze sprzedaży} / \text{średnia liczba zatrudnionych}$.

⁷⁰ $\text{Zobowiązania ogółem} / \text{Aktywa ogółem}$. W całym okresie obejmującym lata 2019-2024 wskaźnik ten znajdował się w przedziale od 0,15 do 0,41, podczas gdy optymalna wartość mieści się w przedziale od 0,57 do 0,67.

⁷¹ $\text{Zobowiązania długoterminowe} / \text{Kapitał własny}$.

⁷² $\text{Zobowiązania ogółem} / \text{Aktywa ogółem}$. Wskaźnik ten znajdował się w przedziale od 1,44 do 2,01.

⁷³ $\text{Zobowiązania długoterminowe} / \text{Kapitał własny}$. Wartość wskaźnika wahała się od 1,82 do 2,13.

⁷⁴ W piśmie z 24 września 2024 r.

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

IV. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Katowicach. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Katowice, dnia 14 listopada 2024 r.

Kontrolerzy

Tomasz Raszka

Doradca ekonomiczny

.....

Najwyższa Izba Kontroli

Delegatura w Katowicach

Szymon Gruca

Gł. specjalista kontroli państwowej

.....